

บทที่ ๔

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสำคัญที่มีผลต่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตร และ
ความคิดที่จะทำหมัน

การวิเคราะห์ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ
ต่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตร และความคิดที่จะทำหมัน โดยใช้วิธีการทางสถิติ ที่
เรียกว่าหยุดถอย ตัวแปรตาม คือ ความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตร และความคิดที่จะทำ
หมัน มีระดับข้อมูลเป็น nominal จึงจำเป็นต้องทำตัวแปรตามให้เป็นสองรายการ โดยใช้วิธี
วิเคราะห์ที่เรียกว่าตัวแปรหุ่น (Dummy variable) โดยแยกออกเป็น ๒ รายการ ดังนี้คือ หัวหน้า
คร้วเรือนที่มีความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรมีค่า = ๑ หัวหน้าคร้วเรือนที่ไม่คิดฯ มีค่า = ๐
หัวหน้าคร้วเรือนที่คิดที่จะทำหมัน มีค่า = ๑ หัวหน้าคร้วเรือนที่ไม่คิดฯ มีค่า = ๐

ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาในส่วนนี้ ได้ถูกเลือกโดยมีเงื่อนไข ๒ ประการคือ

๑. เลือกจากค่าทางสถิติ Yule's Q ในการวิเคราะห์ส่วนที่ ๑ (บทที่ ๓ และ
บทที่ ๔) โดยนำเอาเฉพาะตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ตั้งแต่ ๐.๑๔ ขึ้นไป คือ

๑.๑ เมื่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรเป็นตัวแปรตาม ตัวแปร
อิสระที่ถูกเลือกได้แก่ อายุ จำนวนบุตรที่ต้องการ วิธีการวางแผนครอบครัวที่ใช้
การศึกษา สถานภาพการทำงาน ความทันสมัย และรายได้

๑.๒ เมื่อความคิดที่จะทำหมันเป็นตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระที่ถูกเลือกมาศึกษา
ได้แก่ อายุ การใช้การวางแผนครอบครัว การศึกษา อาชีพ ความทันสมัย

๒. เลือกตัวแปร โดยอิงทฤษฎีหรือผลงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งคาดว่าจะมีผล
ต่อตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ รายได้ การศึกษา (เขตชนบท) เมื่อตัวแปรตามคือความคิดที่จะทำหมัน

เนื่องจากการคำนวณค่าทางสถิติ Yule's Q ในเรื่องความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะ
การมีบุตรได้แบ่งออกเป็น ๔ เขตคือ กรุงเทพมหานคร เขตเทศบาลอื่น ชนบทพัฒนา ชนบทด้อยพัฒนา
และรวมทั้งประเทศ ในการศึกษาในบทนี้ ได้รวมกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่นเข้าเป็น
เขตเมือง และรวมชนบทพัฒนา และชนบทด้อยพัฒนา เข้าเป็นเขตชนบท ดังนั้นในการเลือกตัวแปร

อิสระเพื่อนำมาศึกษา จึงเลือกเอาภาพรวมของเขตเมืองและเขตชนบทนั้น เช่น การศึกษามีความสัมพันธ์ทางเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตร (Q) ตามเขตต่างๆดังนี้ กรุงเทพมหานคร ๐.๑๖ เขตเทศบาลอื่น ๐.๐๑ ชนบทพัฒนา ๐.๔๒ และชนบทด้อยพัฒนา ๐.๑๓ จึงเลือกเอาการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระที่จะถูกนำมาคำนวณทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ตัวแปรอื่นถ้ามีลักษณะเช่นนี้ ก็ใช้วิธีการอย่างนี้

ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีความคล้ายคลึงกัน เช่น อาชีพ กับสถานภาพการทำงาน หรือ การใช้การวางแผนครอบครัวกับวิธีวางแผนครอบครัวที่ใช้ ได้เลือกเพียง ๑ ตัว โดยพิจารณาจากค่า Q และความเหมาะสมอื่นๆ เช่น ค่า Q ที่สูงกว่า หรือ ถ้าเลือกแล้วตัวแปรนั้นสามารถนำมาศึกษาได้ทุกเขต ตัวแปรที่นำมาศึกษา แสดงไว้ในตารางที่ ๓๒ (คือตัวที่ขีดเส้นใต้)

ตารางที่ ๓๒ ค่าของ Yule's Q ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรและความคิดที่จะทำหมัน ตามเขตที่อยู่อาศัย

	กรุงเทพมหานคร	เขตเทศบาลอื่น	ชนบทพัฒนา	ชนบทด้อยพัฒนา	ทั้งประเทศ
๑. ความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตร					
๑. <u>อายุ</u>	๐.๑๔	๐.๓๓	๐.๐๐	๐.๓๐	๐.๑๔
๒. <u>จำนวนบุตรที่ต้องการ</u>	๐.๑๒	๐.๒๖	๐.๒๑	๐.๑๕	๐.๐๐
๓. <u>การใช้การวางแผนครอบครัว</u>	๐.๐๘	๐.๐๖	๐.๑๑	๐.๑๔	๐.๐๑
๔. <u>วิธีการวางแผนครอบครัวที่ใช้</u>	๐.๐๓	๐.๔๐	๐.๑๗	๐.๐๘	๐.๑๔
๕. <u>การศึกษา</u>	๐.๑๖	๐.๐๑	๐.๔๒	๐.๑๓	๐.๓๐
๖. <u>อาชีพ</u>	๐.๐๕	-	๐.๓๓	๐.๓๓	๐.๓๐
๗. <u>สถานภาพการทำงาน</u>	๐.๐๕	๐.๑๕	๐.๓๒	๐.๕๒	๐.๑๒
๘. <u>ความทันสมัย</u>	๐.๒๔	๐.๑๗	๐.๐๓	๐.๐๗	๐.๒๕
๙. <u>รายได้</u>	๐.๐๘	๐.๒๘	๐.๑๒	๐.๑๘	

ตารางที่ ๓๒ ค่าของ Yule's Q ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตร และความคิดที่จะทำหมัน ตามเขตที่อยู่อาศัย (ต่อ)

	เขตเมือง	เขตชนบท	ทั้งประเทศ
๒. ความคิดที่จะทำหมัน			
๑. <u>อายุ</u>	<u>๐.๗๖</u>	<u>๐.๖๙</u>	<u>๐.๗๕</u>
๒. <u>จำนวนบุตรที่ต้องการ</u>	<u>๐.๑๔</u>	<u>๐.๐๐</u>	<u>๐.๐๙</u>
๓. <u>การใช้การวางแผนครอบครัว</u>	<u>๐.๔๙</u>	<u>๐.๕๕</u>	<u>๐.๕๓</u>
๔. <u>การศึกษา</u>	<u>๐.๔๖</u>	<u>๐.๑๑</u>	<u>๐.๕๖</u>
๕. <u>อาชีพ</u>	<u>๐.๒๐</u>	<u>๐.๑๖</u>	<u>๐.๔๓</u>
๖. <u>สถานภาพการทำงาน</u>	<u>๐.๓๔</u>	<u>๐.๑๔</u>	<u>๐.๔๑</u>
๗. <u>ความทันสมัย</u>	<u>๐.๐๐</u>	<u>๐.๐๑</u>	<u>๐.๒๖</u>
๘. <u>รายได้</u>	<u>๐.๐๐</u>	<u>๐.๐๓</u>	

เนื่องจากตัวแปรอิสระบางตัวมีข้อมูลระดับกลุ่มหรืออันดับ (nominal และ ordinal) จึงได้จัดกลุ่มตัวแปรให้เป็น ๒ รายการ ดังนี้

- การใช้การวางแผนครอบครัว	ใช่	= ๑
	ไม่ใช่	= ๐
- อาชีพ	นักวิชาการ บริหาร และจัดการ	=
	ทหารตำรวจ บริการ	= ๑
	กรรมกร เกษตรกร	= ๐
- สถานภาพการทำงาน	ทำงานของตัวเอง	
	ทำงานให้ครอบครัว	= ๑
	ข้าราชการ ลูกจ้างรัฐบาล	
	ลูกจ้างเอกชน	= ๐
- วิธีวางแผนครอบครัวที่ใช้	วิธีชั่วคราว	= ๑
	วิธีถาวร	= ๐

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสำคัญที่มีผลต่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตร

ตารางที่ ๓๓ พบว่า โดยภาพรวมทั้งประเทศ ความทันสมัย มีผลต่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรมากที่สุด รองลงมาได้แก่อาชีพและอายุโดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ปรับแล้ว (Standardized Coefficient Regression) แทนค่าด้วย Beta (B) = - ๐.๐๘๔๗๓ ๐.๐๘๓๒๗ และ ๐.๐๗๕๖๖ ตามลำดับ และค่า R^2 ของตัวแปรอิสระทั้ง ๓ ตัวจะเพิ่มขึ้นจาก ๐.๐๑๗๐๘ เป็น ๐.๐๒๑๖๔ และ ๐.๐๒๖๓๖ ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง ๓ ตัวสามารถอธิบายถึงความแตกต่างในความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรของหัวหน้าครัวเรือน ได้เพียงร้อยละ ๒.๖ ซึ่งต่ำมาก อย่างไรก็ตาม ตัวแปรทั้ง ๓ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๐๑ และ .๐๑ ตามลำดับ ส่วนการศึกษา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่มีความสัมพันธ์กับความแตกต่างในความคิดเกี่ยวกับการมีบุตรมากนัก เนื่องจาก ค่าของ R^2 ที่เพิ่มขึ้นน้อยมาก

ในเขตเมือง ตัวแปรอิสระที่ภูมิกำมาศึกษามี ๗ ตัว พบว่า วิธีการวางแผนครอบครัวที่ใช้ มีความสัมพันธ์กับความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕ ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรอิสระทั้ง ๗ ตัว สามารถอธิบายถึงความแตกต่างในความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรได้เพียงร้อยละ ๓.๑ เท่านั้น

ในเขตชนบท ตัวแปรอิสระที่ภูมิกำมาศึกษามี ๖ ตัว พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระตัวใด ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า อายุมีผลต่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรมากที่สุด รองลงมาได้แก่สถานภาพการทำงาน และวิธีการวางแผนครอบครัวที่ใช้ซึ่งค่า $B = -0.07552, 0.07452$ และ -0.06404 และค่า R^2 ของตัวแปรอิสระทั้ง ๓ ตัวเพิ่มขึ้นจาก ๐.๐๐๘๔๑ เป็น ๐.๐๑๒๔๑ และ ๐.๐๑๖๒๕ ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง ๓ ตัว สามารถอธิบายถึงความแตกต่างในความคิดของหัวหน้าครัวเรือน ได้เพียงร้อยละ ๑.๖ เท่านั้น ขณะที่ตัวแปรอิสระทั้ง ๖ ตัว สามารถอธิบายได้เพียงร้อยละ ๑.๘ แสดงว่าตัวแปรที่นอกเหนือจาก ตัวแปร ๓ ตัวนี้ ไม่มีบทบาทต่อความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตร

ตารางที่ ๓๓ ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอย ของความคิดเกี่ยวกับการเว้นระยะการมีบุตรของ
หัวหน้าครัวเรือนตามเขตที่อยู่อาศัย

	เขตเมือง	เขตชนบท	ทั้งประเทศ
<u>ค่าสัมประสิทธิ์ที่ยังไม่ได้ปรับ (b)</u>			
ความทันสมัย	-๐.๖๕๑๙๓	-	-๐.๑๐๘๓๓ ****
อาชีพ	-	-	๐.๗๑๔๓๖ ***
อายุ	-๐.๒๓๙๘๒	-๐.๓๖๒๐๑	๐.๒๖๙๗๙ ***
การศึกษา	๐.๖๑๔๔๘	-๐.๔๗๔๔๖	-๐.๑๒๑๖๓
วิธีการวางแผนครอบครัว ที่ใช้	๐.๔๘๑๙๐ **	-๐.๔๙๕๔๗	-
รายได้	-๐.๒๖๐๖๐	-๐.๒๕๕๙๕	-
สถานภาพการทำงาน	๐.๖๘๑๑๔	๐.๘๙๓๕๑	-
จำนวนบุตรที่ต้องการ	-๐.๗๑๒๐๒	-๐.๓๔๑๑๘	-
Constant	๐.๗๖๑๔๕	๐.๙๖๐๔๙	๐.๙๖๖๐๓
R ²	๐.๐๓๑๓๙	๐.๐๑๘๐๙	๐.๐๒๖๖๓
<u>ค่าสัมประสิทธิ์ที่ปรับแล้ว (B)</u>			
ความทันสมัย	-๐.๐๓๙๒๓	-	-๐.๐๘๔๗๓ ****
อาชีพ	-	-	๐.๐๘๓๒๗ ***
อายุ	-๐.๐๔๓๖๑	-๐.๐๗๕๕๒	๐.๐๗๕๖๖ ***
การศึกษา	๐.๐๙๔๐๖	-๐.๐๓๔๕๕	-๐.๐๑๙๑๖
วิธีการวางแผนครอบครัว ที่ใช้	๐.๐๕๓๓๓ **	-๐.๐๖๕๐๘	-
รายได้	-๐.๐๗๙๓๖	-๐.๐๐๙๙๗	-
สถานภาพการทำงาน	๐.๐๗๒๕๘	๐.๐๗๔๕๒	-
จำนวนบุตรที่ต้องการ	-๐.๐๕๐๙๙	-๐.๐๒๒๗๑	-
****	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	๐.๐๐๑	
***	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	๐.๐๑	
**	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	๐.๐๕	
*	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	๐.๑๐	

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสำคัญที่มีผลต่อความคิดที่จะทำหมัน

ตาราง ๓๔ พบว่า โดยภาพรวมทั้งประเทศ อายุมีอิทธิพลต่อความคิดที่จะทำหมันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การศึกษา การใช้การวางแผนครอบครัว และ อาชีพ ซึ่งค่า $B = -0.4393$, 0.1007 , 0.0885 และ -0.0529 ตามลำดับ ค่า R^2 ของตัวแปรอิสระทั้ง ๔ เพิ่มขึ้นจาก 0.2592 เป็น 0.2787 , 0.2833 และ 0.2803 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง ๔ ตัวนี้ สามารถอธิบายถึงความแตกต่างในความคิดที่จะทำหมันของหัวหน้าครัวเรือน ได้ถึงร้อยละ ๒๘.๐ ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและการศึกษากับความคิดที่จะทำหมัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น $.009$ การใช้การวางแผนครอบครัว และอาชีพ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น $.05$ และ $.10$ ตามลำดับ ส่วนความทันสมัยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่มียุทธศาสตร์ต่อความคิดที่จะทำหมันมากนัก เนื่องจากค่า R^2 เพิ่มขึ้นน้อยมาก

ในเขตเมือง พบว่า อายุ มีอิทธิพลต่อความคิดที่จะทำหมันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การศึกษา การใช้การวางแผนครอบครัว และอาชีพ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ปรับแล้ว (B) = -0.4376 , 0.1055 , 0.0872 และ 0.0682 ตามลำดับ และค่า R^2 ของตัวแปรอิสระทั้ง ๔ เพิ่มขึ้นจาก 0.2657 เป็น 0.2824 , 0.2856 และ 0.2836 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง ๔ ตัวมีบทบาทต่อความคิดที่จะทำหมันมาก โดยสามารถอธิบายได้ ถึงร้อยละ ๒๘.๓ ส่วนตัวแปรอิสระที่เหลือคือรายได้ ไม่มีบทบาทต่อความคิดที่จะทำหมันมากนัก กล่าวคือ ค่า R^2 เพิ่มขึ้นเป็น 0.2842 ซึ่งไม่ได้ทำให้ค่า R^2 เปลี่ยนแปลงจนเห็นได้ชัดเจน ตัวแปรทั้ง ๔ คือ อายุ และการศึกษา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น $.009$ ส่วนการใช้การวางแผนครอบครัว และอาชีพ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น $.10$

ในเขตชนบท พบว่า อายุ ยังมีอิทธิพลต่อความคิดที่จะทำหมันมากที่สุด เหมือนเดิม รองลงมาได้แก่การใช้การวางแผนครอบครัว ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ปรับแล้ว (B) = -0.3770 และ 0.1196 และตัวแปรทั้ง ๒ นี้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น $.009$ และ $.05$ ตามลำดับ ค่า R^2 ของตัวแปรอิสระทั้ง ๒ เพิ่มขึ้นจาก 0.1772 เป็น 0.1884 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง ๒ สามารถอธิบายถึงความแตกต่างในความคิดที่จะทำหมันของหัวหน้าครัวเรือนได้ถึงร้อยละ ๑๘.๘ ส่วนรายได้และอาชีพมีบทบาทต่อความคิดที่จะทำหมัน แต่ไม่มากนัก และไม่มียุทธศาสตร์ทางสถิติ

ตารางที่ ๓๔ ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอย ของความคิดที่จะทำหมัน ของหัวหน้าครัวเรือน ตามเขตที่อยู่อาศัย

	เขตเมือง	เขตชนบท	ทั้งประเทศ
ค่าสัมประสิทธิ์ที่ยังไม่ได้ปรับ (b)			
อายุ	-๐.๒๑๖๗๘ ****	-๐.๑๕๕๗๖ ****	-๐.๑๘๓๑๕ ****
การศึกษา	๐.๗๖๖๐๐ ****	-	๐.๗๖๙๒๑ ****
การใช้การวางแผนครอบครัว	๐.๘๕๐๓๑ *	๐.๑๑๗๖๓ **	๐.๘๙๒๑๗ **
อาชีพ	๐.๗๒๕๘๐ *	-๐.๑๘๕๔๘	-๐.๕๓๒๘๗ *
ความทันสมัย	-	-	๐.๗๕๕๙๓
รายได้	๐.๑๕๙๑๑	๐.๒๗๘๐๔	-
Constant	๑.๑๙๑๐๑	๐.๘๘๖๖๐	๑.๐๐๓๒๘
R ²	๐.๒๙๕๕๒	๐.๑๙๙๔๘	๐.๒๙๑๙๗
ค่าสัมประสิทธิ์ที่ปรับแล้ว (B)			
อายุ	-๐.๔๖๓๗๖ ****	-๐.๓๗๗๐๔ ****	-๐.๔๓๑๓๘ ****
การศึกษา	๐.๑๑๕๕๖ ****	-	๐.๑๐๐๗๐ ****
การใช้การวางแผนครอบครัว	๐.๐๘๗๑๒ *	๐.๑๑๙๖๖ **	๐.๐๘๘๕๓ **
อาชีพ	๐.๐๖๙๘๓ *	-๐.๐๘๕๐๔	-๐.๐๕๒๑๕ *
ความทันสมัย	-	-	๐.๐๕๗๗๗
รายได้	-๐.๐๓๐๘๐	๐.๐๘๕๑๖	-

**** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑
 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑
 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๑๐